

گزارش

واکاو ی جرابی سکوت روسیه در محکومیت حمله اسرائیل به ایران در گفت‌وگو با فرشید باقریان

روس‌ها معتقد به جهانی غیر از روسیه نیستند

مهدی بازگان؛ با توجه به سکوت معنادار روسیه در محکومیت حمله بامداد شنبه اسرائیل به ایران، اکنون می‌توان از زوایای مختلفی به سیاست و راهبرد مسکو درباره تحولات یک سال اخیر خاورمیانه و جنگ کنونی در غزه و لبنان نگاه کرد. در همین راستا به گفت‌وگویی با فرشید باقریان، تحلیلگر ارشد مسانل بین‌الملل نشسته‌ایم تا پشت پرده این سکوت مسکو را بهتر درک کنیم.

-
-
-

✚ جناب باقریان، درحالی‌که بیشتر کشورهای منطقه و حتی کشور اروپایی مانند سوئیس، حمله بامداد شنبه اسرائیل به خاک ایران را محکوم کردند، شاهد سکوت روسیه در این باره بودیم، اساساً نگاه مسکو و پوتین به تحولات یک سال اخیر خاورمیانه بعد از هفتم اکتبر ۲۰۲۳ و مشخصاً تنش تهران-تل‌آویو چیست؟ آیا آن‌گونه که مطرح است در میانه جنگ اوکراین، بهترین و ایدئال‌ترین شرایط برای کرملین، اوج‌گیری تنش و ناامنی در خاورمیانه است؟

بدون شک چنین است. البته من معتقدم باید موضوع را فراتر، کلان‌تر و راهبردی‌تر دید. در متافزیک سیاسی و دیپلماتیک روسیه، آنها معتقد به جهانی غیر از روسیه نیستند. درست است کشوری مانند آمریکا با نگاه مستثنائگرایی همیشه خود را برتر از سایر کشورها می‌داند، اما در برهه‌هایی برای پیشبرد منافع و اهداف خود حاضر به همکاری و تعریف منافع مشترک با کشورهاست، ولی روسیه چنین تصویری ندارد.

✚ این در قالب دکترین پریماکوف یا دکترین کاراگانوف یا دکترین پوتین، موسوم به دکترین مونیخ، جای می‌گیرد؟
بله. هم در دکترین پریماکوف، هم در دکترین کاراگانوف و هم در دکترین سال ۲۰۰۷ پوتین موسوم به دکترین مونیخ، عملاً جهانی جز روسیه تعریف نشده است. این نگاه بر اساس شعر یکی از شاعران روسیه طرح شده که می‌گوید: «ناید روسیه را اندازه‌گیری کرد، بلکه باید روسیه را درک کرد؛ چون روسیه در هیچ مقیاسی جای نمی‌گیرد». به همین دلیل درک روسیه از چیزی به نام اتحاد یا بازیگران منطقه‌ای و فرامطقه‌ای یا همکاری‌های راهبردی کاملاً متفاوت است.

✚ پس به باور شما اتحاد استراتژیکی با تهران وجود ندارد؟

دقیقاً برای روسیه اتحاد استراتژیکی نه با ایران بلکه با هیچ کشوری معنا ندارد و هرچا که اقتضا کند، مسکو به‌راحتی می‌تواند طرف ۲۴ ساعت مناسبات و پیمان‌های خود را با همه کشورهای تغییر دهد. مشهور است

سرانجام نیکولای پوتین در ۲۰۰۷

که انگلستان برای اینکه کشور یا ملتی را دوست یا دشمن خود معرفی کند به صد سال نیاز دارد. در آمریکا حداقل به چهار سال ریاست‌جمهوری یک رئیس‌جمهور نیاز است تا به ضرورت یک دکترین تغییر یابد، اما در روسیه فقط به ۲۴ ساعت زمان نیاز دارند که دوست و دشمن خود را تغییر دهند. به همین دلیل انتظار ایران، حتی کشورهایی همچون کشو‌ها حاشیه خلیج فارس یا چین از پیگیری اتحاد استراتژیک ثابت و مداوم با روسیه کاملاً غلط است و این ربطی به ایران، کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس؛ چین یا هیچ کشور دیگری ندارد؛ چون این اتسفر فکری و دیپلماتیک روسیه است. شما خاطرتان هست در جنگ ۴۴روزه سپتامبر ۲۰۲۰، موسوم به جنگ دوم قرق‌باغ، زمانی که نیکول پاشینیان، نخست‌وزیر ارمنستان، تقاضای حمایت و کمک نظامی از روسیه کرد، پوتین در یک سخنرانی به صراحت عنوان کرد این جنگ ارتباطی به ما ندارد؛ درحالی‌که مسکو و ایروان پیمان امنیت جمعی هم داشتند. به همین دلیل است که هیچ‌وقت روسیه به یک دولت مدل برای حکومتداری تبدیل نمی‌شود و شما نمی‌توانید از این کشور انتظاری برای پیگیری روابط راهبردی داشته باشید. چه سکوت پوتین و روسیه در قبال حمله بامداد شنبه اسرائیل به ایران در چه مسئله دالان زنگزور یا جزایر سه‌گانه یا مسئله اس-۳۰۰، صدق‌هایی در این‌باره هستند.

✚ ولی وضعیت ژئوپلیتیک چه اقتضایی برای مناسبات تهران و مسکو تعریف می‌کند؟

به نکته مهمی اشاره کردید. چه بخواهیم و چه نخواهیم، روسیه در همسایگی ایران قرار دارد و به دلیل اقتضانات خاص ژئوپلیتیکی یا اصطلاحاً جبر ژئوپلیتیک، ما باید مناسبات اجتناب‌ناپذیر را با روسیه تعریف کنیم. لذا این گزاره که تصور کنیم اتحاد با روسیه غلط است، نمی‌تواند قابل دفاع باشد.

✚ اگر همکاری اجتناب‌ناپذیر است، به نظرتان رفتار ایران باید چگونه باشد؟ آیا نگاه جدید دولت پزشکیان قابل دفاع است؟

به‌هیچ‌وجه. ما باید همان نگاه و سیاست مشابه مسکو را در تهران و در مقابل روس‌ها بی بگیریم. به این معنا که به‌راحتی ایران هم می‌تواند در صورت تغییر رفتار روسیه، یک تغییر رفتار راهبردی را در سیاست خارجی خود اعمال کند. منن بارها در گفت‌وگو با «شرق» عنوان کردم که دشمن ازلی و ابدی برجام هستم. اما در مذاکرات هسته‌ای، مهم‌ترین طرفی که از برهم‌خوردن برجام و بفرنج‌ترشدن پرونده هسته‌ای ایران سبود برده است، روسیه بود. کم‌ابندکه پوتین از اوج‌گیری تقابل و درگیری ایران و اسرائیل سود می‌برد یا از تنش ایران با کشورهای حاشیه خلیج فارس درخصوص جزایر سه‌گانه یا با جمهوری آذربایجان درباره دالان زنگزور و… چون روسیه به این میزان از تنش کنترل‌شده نیاز دارد تا بتواند از ایران به عنوان کارت بازی استفاده کند.

✚ اصل توازن چه جایگاهی دارد؟

به نکته خوبی اشاره کردید. اجازه دهید به یک مثال بسنده کنم. اگر در یک فرض محال ایران بخواهد تنگه هرمز را ببندد، از یک طرف باعث ناراحتی شدید چینی‌ها می‌شود، اما خوشبودی بسیار زیاد روس‌ها را به همراه دارد. به همین دلیل می‌بینید که وضعیت ما حتی در خود سیاست نگاه به شرق تا چه حد پیچیدگی دارد؛ چون از یک سو چینی‌ها نسبت به بخشی از رفتارهای ما ناخرسندند و هم‌زمان روسیه از آن دفاع می‌کند. پس بی‌شک و بدون اغراق می‌گویم که جمهوری اسلامی ایران باید یکی از پیچیده‌ترین سیاست‌های خارجی حال حاضر جهان را اعمال کند که بقین داشته‌باشید تا باشید در هیچ دکترینی، در هیچ پارادایمی و در هیچ کتابی تدوین و تعریف نشده است. لذا وقتی جمهوری اسلامی ایران یک توافق ۲۵ساله راهبردی با چینی‌ها و یک توافق ۲۰ساله با روسیه دارد، باید سیاست خارجی را به نحوی متوازن کند که پیگیری یک توافق، به‌هم‌خوردن توافق دیگر را منجر نشود. این علاوه بر آن است که اکنون دولت پزشکیان برنامه‌ای جدی برای تنش‌زدایی با اروپا و آمریکا نیز در دست‌ور کار دارد. پس شما می‌بینید که سیاست خارجی ایران ققدر بر اصل توازن‌بخشی متکی است. ما اصلاً نمی‌توانیم اصل توازن‌سازی را نادیده بگیریم و اگر جریان‌ها یا افرادی در داخل به دنبال آن هستند یا ادعا می‌کنند که باید توازن را در سیاست خارجی از بین ببریم، امکان آن وجود ندارد.

^[1] سرانجام نیکولای پوتین در ۲۰۰۷

واکاو ی سیاست مسکو در قبال تحولات خاورمیانه و تنش تهران-تل آویو

دوربرگردان روسی

چهارگانه، مذاکره مستقیم بین دو کشور است. روسیه پس از جنگ جهانی دوم، جزایر کوریل را به سرزمین خود منضم کرد، ولی زاین این جزایر را سرزمین شمالی می‌نامد و آنها را «اشغال‌شده به دست روسیه» می‌داند.

حمایت از ادعای واهی یاکو درباره دالان زنگزور

ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه، ۱۸ آگوست (۲۸ مرداد) در سفری به باکو، با الهام علی‌اف، همتای آذربایجانی خود دیدار و گفت‌وگو کرد و پیرو آن، رسانه‌های جمهوری آذربایجان خبر دادند پوتین در جریان دیدار الهام علی‌اف از تأسیس کردیدور باکو مناقشه با ایران یعنی زنگزور استقبال کرده است. همان زمان و به نوشته خبرآنلاین، نشریه‌های آذربایجان مانند Aze.media و وب‌سایت تحلیلی کاسپین‌نیوز، از موافقت پوتین با ساخت کردیدور ریلی زنگزور که نخجوان را با عبور از خاک ارمنستان به خاک جمهوری آذربایجان و ترکیه متصل می‌کند، خبر دادند. گزارش‌ان می‌گویند تاکنون کار ساخت ۷۲ کیلومتر از مجموع ۸۹ کیلومتر خط ریلی تحت احداث برای فاز نخست کردیدور زنگزور در داخل خاک آذربایجان (از هورادیز تا آقیند) به پایان رسیده است. قطعه خط عبوری از داخل خاک ارمنستان نیز فقط ۴۳ کیلومتر طول داشته که البته به نوشته Aze.media، دولت آذربایجان قصد دارد در صورت کسب توافق ارمنستان، یک بزرگراه ترانزیتی جاده‌ای را نیز به موازات ریلی راه‌آهن از این منطقه عبور دهد تا با استفاده از هر دو شیوه حمل‌ونقل زمینی، این کریدور را تکمیل کند. در داخل نخجوان نیز خط ریلی بازمانده از دوران شوروی به طول ۱۵۸ کیلومتر وجود داشته که در حال تعمیر است.

در کنار آنچه عنوان شد و به دنبال سفر پوتین به باکو، سرگنی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه، در مصاحبه با کانال یک این کشور همان ادعاها را درباره زنگزور تکرار کرد و گفت: «ما طرفدار اعتقاد سریع یک معاهده صلح میان باکو و ایروان و رفع انسداد ارتباطات هستیم». لاوروف، دولت ارمنستان را مانع این مهم توصیف کرد و افزود: «متأسفانه این رهبری ارمنستان است که در توافق‌نامه امضاءشده توسط نخست‌وزیر پاشینیان، درباره ارتباطات منطقه سیونیک ارمنستان، کارشکنی می‌کند». سکاندار سیاست خارجی روسیه این را هم متذکر شد که «به دلیل بسته‌بودن زنگزور توسط ارمنستان، ارتباط در منطقه بسیار دشوار شده است.»

اما این پایان کار روسیه درباره زنگزرو نبود و ماریا زاخارووا، سخنگوی وزارت خارجه روسیه نیز در نشست خبری هفتم شهریور به‌صراحت گفت: «زنگزور مسیری است که می‌تواند قلمرو اصلی آذربایجان را به نخجوان از طریق سیونیک ارمنستان متصل کند. حتماً در چارچوب گفت‌وگوهای صلح سه‌جانبه با ارمنستان، رفع انسداد زنگزور مورد بحث قرار می‌گیرد». زاخارووا تأکید کرده بود: «ما نگرانی طرف ایرانی را در مورد کردیدور زنگزور دیده‌ایم که باید برای شفاف‌سازی با تهران تماس بگیریم. اما موضع مسکو در این مورد کاملاً قطعی است؛ ما از این واقعیت پیش می‌رویم که راه‌حل باید برای ارمنستان، آذربایجان و همسایگان منطقه قابل قبول باشد». سخنگوی وزارت خارجه روسیه در بخشی دیگر از نشست خبری خود، ادیاتی را حکم‌آمیز را برای تهران به کار برد و گفت: «برای ایران شفاف‌سازی می‌کنیم تا آن را بپذیرد». در کنار روس‌ها، آمریکا هم بارها در قالب بیانیه‌های رسمی کاخ سفید، خواستار ساخت کردیدور زنگزور در داخل خاک ارمنستان و ایجاد اتصال میان نخجوان با ترکیه و جمهوری آذربایجان شده است.

اعمال تحریم‌های اروپا

جنگ اوکراین از زمان آغازش تاکنون به شکل مستقیم آثار مخربی را برای منافع ایران به دنبال داشته است؛ از احیانشدن برجام در میانه مذاکرات وین گرفته تا سلسله تحریم‌های غرب علیه تهران با ادعای همراهی و حمایت نظامی و لجستیکی تهران از مسکو و… اکنون که منطقه کورسک به‌عنوان بخشی از خاک روسیه در سیطره اوکراینی‌ها قرار گرفته است، به نظر می‌رسد شاهد صفحه جدیدی از تحولات جنگ میان مسکو و کی‌یف باشیم که بی‌شک آثار و تبعات خاص خود را هم به دنبال خواهد داشت که یکی از این تبعات، ناظر بر تشدید تحریم‌های اروپا ذیل ادعا درباره همکاری تهران با مسکو بود. در این‌باره و درحالی‌که در هفته‌های گذشته بحران و تنش در منطقه خاورمیانه به شکل تصادفی در حال افزایش است، شاهد اعما تحریم‌ها علیه ایران در دو محور جنگ اوکراینی و عملیات موشکی وعده صادق ۲ هستیم. در این راستا، شورای اروپا ۲۱ مهرماه ۱۴۲/۱۴ اکتبر ۲۰۲۴، اعلام کرد هفت شخصیت حقیقی و هفت شخصیت حقوقی را با ادعای ارسال پهپاد و موشک از ایران به روسیه در فهرست تحریم‌ها قرار داده است. به نوشته ایرنا و به گزارش «شرق»، اتحادیه اروپا همچنین سه شرکت هواپیمایی ایران‌ایر، ماهان‌ایر و ساها را به بهانه ادعای دخالت ایران در مناقشه اوکراین از طریق ارسال موشک‌های بالستیک به روسیه تحریم کرد. در بیانیه اتحادیه اروپا ادعا شده است که سه شرکت هواپیمایی یادشده (ایران‌ایر، ماهان‌ایر و هواپیمایی ساها)، موشک‌ها و پهپادهای ساخت ایران را به روسیه منتقل کرده‌اند.

اتحادیه اروپا مدعی است: «این تحریم‌ها هدفمند بوده و به دنبال بازدارندگی از سیاست‌ها و فعالیت‌های خاص ایران را هدف قرار می‌دهد. ما در نظر داریم تا یک پیکان جدیدی را به سوی تهران شلیک کنیم و به این ترتیب، تهدید جدی‌تری علیه امنیت و رفاه شما در روسیه ایجاد کنیم. ما به شما هشدار می‌دهیم که در صورت عدم واکنش، اقدامات بیشتری را در نظر داریم که منجر به وخالت بیشتری برای شما خواهد شد. ما به شما هشدار می‌دهیم که هر اقدامی که برای تضعیف تحریمات اتخاذ کنید، منجر به عواقب بیشتری خواهد شد». در این بیانیه آمده است: «این تحریمات منجر به حذف صادرات روسیه از ایران خواهد شد و دولت روس به شما هشدار می‌دهد که این تحریمات منجر به عواقب بیشتری خواهد شد». «در حالی که دولت روسیه در پی تشدید تحریمات علیه ایران است، این تحریمات باعث تشدید تنش‌ها در منطقه خواهد شد». «ما به شما هشدار می‌دهیم که هر اقدامی که برای تضعیف تحریمات اتخاذ کنید، منجر به عواقب بیشتری خواهد شد». «ما به شما هشدار می‌دهیم که هر اقدامی که برای تضعیف تحریمات اتخاذ کنید، منجر به عواقب بیشتری خواهد شد».

خبر

پزشکیان در دیدار با نمایندگان مجلس: باید به دنبال رفع ناترازی‌های ایجادشده در همه حوزه‌ها باشیم

رئیس‌جمهور با بیان اینکه در کنار مقاومت دلیرانه، دیپلماسی نیز مسیر رژیم صهیونیستی را فلج کرده است، گفت: امروز باید بحق از آقای دکتر قالیباف و آقای دکتر عراقچی بابت همه تلاش‌هایی که در این مدت انجام دادند، تشکر کنیم. به گزارش ایسا، مسعود پزشکیان پیش‌ازظهر دیروز در دیدارهای جداگانه‌ای میزبان اعضای مجمع نمایندگان استان‌های قزوین، گلستان، کرمانشاه و اعضای فراکسیون شمال غرب کشور بود و در این دیدارها با تأکید بر اینکه تحقق شعار وفاق ملی در کشور نیازمند کار و حل مشکلات مردم است، گفت: امروز باید با وفاق و پرهیز از دعواهای گروهی و جناحی، به سمت حل مشکلات مردم حرکت کنیم. امروز دولت تلاش کرده در تصمیمات خود از نگاه سیاسی فاصله بگیرد تا بتواند شعار وفاق را تحقق بخشد.

رئیس‌جمهور با تقدیر از همراهی و همدلی نمایندگان مجلس شورای اسلامی در زمان معرفی وزرای پیشنهادی از سوی دولت به مجلس شورای اسلامی گفت: امروز تفاوتی بین دولت و مجلس نیست؛ همه در کنار یکدیگر هستیم تا بتوانیم کشور را به جایگاه واقعی خود برسانیم. پزشکیان با اشاره به تقدیم لایحه بودجه توسط دولت به مجلس گفت: سعی کردیم در موعد مقرر و به‌بلاگاه هیچ لایحه بودجه را به مجلس برسانیم. اعداد و ارقام در این لایحه واقعی دیده شده است تا در آینده دچار کسری یا مشکلاتی نظیر پرداخت مطالبات گندم‌کاران و بازنشستگان به وجود نیاید. رئیس‌جمهور ضمن تبیین راه‌حل‌های اجرایی برای راهایی از مشکلات و موانع در کشور گفت: دشمن از روز اول سعی کرد تا با ترور و ایجاد رعب و ترس مانع از ایجاد وحدت و انسجام داخلی در کشور شود و کام مردم را تلخ کند، اما ما باید با ایجاد وفاق و همکاری با یکدیگر، گره از مشکلات مردم بزد کرد و مانع از تحقق اهداف آنان شویم. رئیس‌جمهور با بیان اینکه امروز مشکلات عدیده کشور با ایجاد ناترازی در حوزه‌های مختلف گره خورده است، گفت: همه ما باید به دنبال رفع ناترازی‌های ایجادشده در همه حوزه‌ها باشیم. امروز ما در آب، برق، گاز، محیط زیست و سایر موارد ناترازی داریم. می‌توانیم با از بین بردن این مشکلات و حامی اقشار محروم جامعه باشیم و در کنار آن به سمت رونق تولید حرکت کنیم.

رئیس‌جمهور در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی در روز شنبه ۱۴ آبان، از گزارشی که در پی آن، برخی نمایندگان مجلس شورای اسلامی از «عدم توجه به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور» سخن گفتند، انتقاد کرد. وی افزود: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم». وی اظهار کرد: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم». وی اظهار کرد: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم». وی اظهار کرد: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم».

وی افزود: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم». وی اظهار کرد: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم».

وی افزود: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم».

وی افزود: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم».

وی افزود: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم».

وی افزود: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم».

وی افزود: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم».

وی افزود: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم».

وی افزود: «این گزارش نشان‌دهنده نگرانی‌ها و نارضایتی‌ها از عملکرد دولت است. ما باید به مناطق محروم و کم‌توسعه کشور توجه ویژه‌تری داشته باشیم».

^[1] سرانجام نیکولای پوتین در ۲۰۰۷